

LBRIS

We know
books

DECAMERONUL

Giovanni Boccaccio

Traducere din limba italiană și note
ETA BOERIU

LITERA
București

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i>	5
ZIUA ÎNTÂI: PAMPINEA	
<i>Introducere</i>	11
Povestea întâi. Ser Ciappelletto... ..	31
Povestea a doua. Evreul Abraham, îndemnat de Giannotto din Civignî, apucă drumul Curţii papale de la Roma.....	45
Povestea a treia. Melchisedec evreul izbuteşte să scape dintr-o cursă... ..	50
Povestea a patra. Un călugăr cade la greu păcat... ..	54
Povestea a cincea. Ospătându-l cu găini şi cu vreo două vorbuliţe în şagă, marchiza di Monterrato molcomeşte iubirea smintită a regelui Franţei... ..	58
Povestea a şasea. Un om de treabă mi-ţi atinge cu o vorbă de duh scârnavă făţarnicie popească... ..	62
Povestea a şaptea. Bergamino, cu o poveste despre Primasso şi abatele din Cluny, biciuieşte pe bună dreptate zgârcenia neobişnuită a lui messer Cane della Scala... ..	66
Povestea a opta. Guiglielmo Borsiere, cu o vorbuliţă anume, răpune pe loc zgârcenia jupânului Erminio de Grimaldi... ..	72

Povestea a noua. Regele Ciprului, înfruntat de o femeie din Gasconia...	75
Povestea a zecea. Maestrul Alberto din Bologna dă de rușine pe o femeie...	77
ZIUA A DOUA: FILOMENA	
<i>Introducere</i>	87
Povestea întâi. Martellino, prefăcându-se damblagit, se tămăduiește, chipurile, cu moaștele sfântului Arrigo...	89
Povestea a doua. Rinaldo din Asti, fiind jefuit de hoți, ajunge la Castel Guiglielmo...	94
Povestea a treia. Trei tineri, risipindu-și fără măsură averea, sărăcesc...	101
Povestea a patra. Landolfo Ruffolo, sărăcind, se face pirat...	110
Povestea a cincea. Andreuccio din Perugia...	116
Povestea a șasea. Doamna Beritola...	130
Povestea a șaptea. Sultanul Babiloniei își dă copila de nevastă regelui din Garbo...	144
Povestea a opta. Conte d'Angers, învinuit pe nedrept, e surghiunit din țară...	165
Povestea a noua. Bernabo din Genova, fiind înșelat de Ambrogiuolo, pierde o mulțime de parale...	180
Povestea a zecea. Paganino din Monaco îi fură nevasta lui messer Ricciardo din Chinzica...	194
ZIUA A TREIA: NEIFILE	
<i>Introducere</i>	207
Povestea întâi. Masetto din Lamporecchio...	211
Povestea a doua. Un grăjdar se culcă cu nevasta regelui Agilulf...	219
Povestea a treia. Sub cuvântul de spovedanie și cuget preacurat...	225
Povestea a patra. Don Felice îl învață pe frate Puccio cum să ajungă sfânt...	235
Povestea a cincea. Zima îi dăruiește lui messer Francesco Vergellesi un armăsar...	241

Povestea a șasea. Ricciardo Minutolo o iubește pe nevasta lui Filippello Sighinolfo...	248
Povestea a șaptea. Tedaldo se ceartă cu iubita lui și pleacă din Florența...	257
Povestea a opta. Feronzo înghite niște prafuri și e îngropat, fiind socotit mort...	274
Povestea a noua. Giletta di Nerbona îl vindecă pe regele Franței de-o bubă...	285
Povestea a zecea. Alibech se face pustnică...	295
ZIUA A PATRA: FILOSTRATO	
<i>Introducere</i>	307
Povestea întâi. Tancredi, prințul Salernului, omoară pe iubitul fiicei lui și îi trimite inima într-un pocal de aur...	315
Povestea a doua. Călugărul Alberto dă a înțelege unei femei că Arhanghelul Gavril s-a îndrăgostit de dânsa...	326
Povestea a treia. Trei tineri iubesc trei surori și fug cu ele în Creta...	336
Povestea a patra. Gerbino, călcând făgăduința dată de regele Guiglielmo, bunicul lui, atacă o corabie a regelui din Tunis...	344
Povestea a cincea. Frații Lisabettei îi omoară ibovnicul, care-i apare apoi în vis și-i spune unde e îngropat...	350
Povestea a șasea. Andreuola îl iubește pe Gabriotto...	355
Povestea a șaptea. Simona îl iubește pe Pasquino...	363
Povestea a opta. Girolamo o iubește pe Salvestra...	368
Povestea a noua. Messer Guiglielmo Rossiglione îi dă nevastei sale să mănânce inima lui messer Guiglielmo Guardastagno...	374
Povestea a zecea. Nevasta unui doctor, crezându-și ibovnicul mort, îl ascunde într-o ladă...	378

Și întorcându-se către Pamfilo, care ședea la dreapta ei, îi spuse cu dulceață în glas să facă începutul cu o poveste de-a lui. Iar Pamfilo auzind porunca, fiind ascultat de toți, prinse a grăi fără zăbavă așa precum urmează:

Povestea întâi

*Ser Ciappelletto c-o spovedanie tichuită trage pe sfoară
un cuvios călugăr și-apoi își dă sfârșitul, și, după ce în
viață fost-a mișelnic foarte, murind trece drept sfânt,
și sfântul Ciappelletto i se zice.*

Orice lucru săvârșit de om se cade, preaiubite doamne, să fie început în numele preasfânt al celui ce-i dătător de viață. De aceea, eu, ce-am fost ales să încep poveștile de astăzi, am să pornesc la drum cu una din faptele lui minunate, pentru ca, ascultând-o noi, nădejdea noastră în el – ca unul care-i veșnic – și mai cu sârg să se statornicească și să-i slăvim numele în veci. E limpede c-așa precum cele lumești sunt toate trecătoare și morții hărăzite, la fel și-n ele însele și în afara lor sunt pline de necazuri, de trudă și de chinuri și toate sunt supuse la rele și primejdii; ori noi, care trăim în mijlocul lor și suntem miez din miezul lor, n-am izbuti nicicând, de bună seamă, nici să le ținem piept, nici să ne știm feri de ele, dacă harul lui Dumnezeu n-ar zămisli în noi pricepere și putere. Totuși nu-i de crezut că harul acesta pogoară în noi prin meritele noastre; el purcede numai și numai din mila Părintelui Ceresc și din ruga multă a celor care au fost și dâșzii muritori ca noi și care acum îi stau de-a dreapta și pururi sunt ferice, căci niciodată în viață nu i-au călcat porunca. Iar lor, ca unora ce ne cunosc din însăși viața lor lumească prea multă slăbiciune, noi le înălțăm rugarea

noastră, cerându-le ce ne lipsește, căci nu îndrăznim, se pare, să ne rugăm de-a dreptul unui atât de mare și drept judecător cum este Dumnezeu. Și totuși nesfârșită e îndurarea lui față de noi, care neputând pătrunde cu bieții noștri ochi de muritori adâncul înțelepciunii sale, se întâmplă uneori ca, înșelați fiind de năluciri deșarte, să încredințăm rugile noastre vreunui duh ce-i surghiunit pe veci din preajma lui; și totuși Dumnezeu, Atoateștiutorul, căutând mai degrabă la nevinovăția celui ce se roagă, decât la neghiobia lui sau la surghiunul duhului rugat – ca și cum nu-n surghiun, ci-n preajma lui s-ar desfăta ferice – ne împlinește ruga. Lucru ce își va arăta obrazul în chip cu totul deslușit din istorioara ce gândesc s-o spun: zic deslușit, nu judecata lui Dumnezeu urmând-o, ci judecata noastră, a celor de pe aici.

Se povestește dar, cum că messer¹ Musciatto Franzesi, ajuns, din negustor bogat și mare ce era, la rang de cavaler, fu nevoit să plece în Toscana dimpreună cu messer Carlo Senzattera, frate cu regele Franței, căruia papa Bonifaciu îi trimisese vorbă să vină până la dânsul. Or, știindu-și el cam încurcate trebile lui negustorești, așa cum sunt de obicei aceste treburi toate, și nefiind chip să le dezlege în grabă, se gândi să le lase în grija mai multor inși. Și pentru fiecare treabă găsi și om anume: doar pentru una mai avea îndoieli, căci nu știa cine ar fi fost în stare să-i scoată niște bani împrumutați pe la câțiva burgoni. Iar pricina îndoielii era că auzise cum că burgonii ar fi de rea-credință, neam cam țăfnos și aprig, iar lui nu-i da prin minte ce om al naibii ar fi putut găsi, ca, bizuindu-se pe el, să le răzbească soiul ticălos. Și după ce se gândi mult, își aminti de un oarecare ser Ciapperello din Prato, care la Paris îi călcase adeseori prin casă. Acestuia, fiind puțințel la trup și spilcuit nevoie mare, francezii, neștiind bine ce înseamnă Ciapperello, crezând c-ar fi „cappello”², „chapel”³ pe limba lor, nu-i mai ziceau Ciappello, ci, fiind mărunț la trup, de-a dreptul Ciappelletto: și cu porecla

asta era știut de toți, fiind prea puțini aceia care-i mai cunoșteau adevăratul nume.

Și iată acum și soiul de viață ce ducea numitul Ciappelletto: fiind el notar, se rușina amarnic când vreun act de-al lui (deși făcea puține) s-ar fi aflat că nu e măsluit; și acte ca acestea îi ticluia câte pofteai și le făcea mai bucuos pe nimica decât un altul pe bani grei. Mărturii mincinoase dădea cu mare plăcere, rugat ori nerugat, și, cum pe vremea aceea în Franța se puneau mare teme pe jurăminte, prea puțin păsându-i că jură strâmb, el câștiga într-acest chip necinstit toate procesele la care era chemat să jure pe legea lui că spune drept. Îi plăcea peste măsură și se străduia din răspuț să semene zăzaniei și vrajbă între prieteni, rubedenii sau oricine-ar fi fost, și cu cât ieșea mai lată isprava, cu-atâta mai vârtos se veselea și el. De-l poftea cineva ca părtaș la vreun omor sau altă mârșăvie, pentru nimic în lume nu s-ar fi dat în lături, ci bucuos sărea într-ajutor; într-acest chip de nenumărate ori a schingiuit și-a omorât cu mâna lui făpturi nevinovate, fără să-l silească nimeni. De înjurat știa să-njure mai strașnic ca oricine de dumnezei și de toți sfinții; și pentru orice fleac îi sta blestemu-n gură, căci mai era și iute la mânie. În biserică nu ți-ar fi călcat nici să-l pici cu ceară, iar cele sfinte le lua în derâdere cu vorbe deșucheate, netrebnice otrepe părându-i-se toate. Prin cârciumi însă și alte lăcașuri de pierzanie își făcea veacul, și să fi pus și carul cu boi tot nu-l trăgeai afară. Pe femei le-ndrăgea cum îndrăgește câinele cio-magul; ci-ntru potrivnicul păcat se desfrâna mai bucuos ca oricare. De-ar fi fost la o adică să fure, fura împăcat cu sine, ca omul cel cucernic când dă și el pomană. De lacom și bețiv nu-l mai răbda pământul, ba într-așa măsură, încât uneori îl răzbea cu scârbă și-i da pe nas prea multă lăcomie. La joc de cărți și zaruri măsluite n-avea pereche-n lume. Dar ce mai tura-vura, era mișel și pace. Cel mai mișelnic om din câți trăiesc sub soare. Dar mârșăvia lui fu ocrotită vreme îndelungată de rangul și puterea lui messer Musciatto, care îl puneau la adăpost de răzbunarea celor pe care îi vătăma și chiar de furia Curții, căci nici cu ea nu se avea mai bine.

¹ Messer, în italiana veche, înseamnă „domnul”

² Pălărie (în limba italiană)

³ Pălărie (*chapeau*) (în limba franceză)

Or, amintindu-și messer Musciatto de acest ser Ciappelletto, căruia îi cunoștea întreaga viață de-a fir a păr, socoti că și-a aflat într-însul ac vrednic de cojocul afurisiților burgoni. Și, poruncind să-l cheme, îi cuvântă astfel:

– Ser Ciappelletto, precum ai la știință, voi părăsi curând aceste locuri, și, printre alții, având și cu burgonii niscaiva socoteli și știindu-i bine cât plătesc și ce pramatii sunt, nu știu alt om mai vrednic decât tine pe care să mă bizui că va putea să scoată de la dâșii paralele cu care îmi sunt datori, de aceea, cum știu că acu deodată n-ai nimic de lucru, de te-nvoiești să iei în grija ta această trebușoară m-oi îngriji și eu să-ți dobândesc milostivirea Curții și din bănetul strâns să-ți fac și ție parte.

Ser Ciappelletto, știindu-se fără de lucru și cam lipsit de bunuri pământești, văzând că-i pleacă protectorul, care atâția ani de-a rândul îi slujise drept pavază, nu mai șezu pe gânduri, ci, fiind silit de împrejurări, se hotărî să-i spună că se învoiește bucuros. Drept aceea, după ce se sfătuiră împreună, plecând messer Musciatto, ser Ciappelletto, cu întăritură la mână și cu hârtii domnești de încredințare, luă drumul Burgundiei, pe unde aproape nimeni nu mai auzise de dânsul. Acolo, potrivit firii sale, începu să umble după datornici și să-și rostuiască treburile cu duhul blândeții și cu îngăduință de parcă mânia și-ar fi ținut-o anume pentru mai la urmă. Și, între acestea, fiind găzduit în casa a doi frați florentini, cămătari amândoi, care, de dragul lui messer Musciatto, îl țineau ca pe palme, i se întâmplă să cadă bolnav la pat. Cei doi frați chemară degrabă doctori și slujitori să-i șază la îndemână și făcură tot ce le sta în putere să-l vadă vindecat. Dar orice ajutor se dovedea zadarnic, căci bietul om, bătrân cum era și trăit în desfrânare, după spusa doctorilor mergea din zi în zi în mai rău, ca omul când îl ajunge ceasul morții, din care pricină cei doi erau mârniți din cale-afară. Și într-o bună zi, aflându-se pe undeva pe aproape de încăperea în care boala ser Ciappelletto, începură să cugete între ei:

– Ce ne facem cu omul ăsta? zicea unul către celălalt. Mare pacoste pe capul nostru! Căci să-l alungi din casă așa bolnav cum e ar însemna să n-ai nici minte și să te faci și de rușine.

Ce-ar zice lumea de-ar vedea c-așa, din bun senin, îl alungăm din casă tocmai când stă să moară, când el, săracul, cu nimic nu ne-a mâniat vreodată; și toate acestea după ce tot noi l-am găzduit și l-am grijit cu râvnă. Pe de altă parte însă, a fost așa de mișel încât de spovedanie de bună seamă nici n-o să vrea s-audă, iar dacă moare fără să se spovedească, nici o biserică n-o să-i primească trupul, ci dimpotrivă o să-l azvârle ca pe-un câine cine știe unde. Dar hai să zicem totuși c-ar ajunge să se spovedească; păcatele lui însă sunt atât de numeroase și atât de îngrozitoare, încât s-ar întâmpla la fel; nu-i preot sau călugăr să poată sau să vrea să-i deie dezlegare; și-atunci, nedezlegat, tot la aceeași groapă o s-ajungă. Iar dacă acestea s-ar adevăra, norodul de pe-aci văzând una ca asta, fie din pricina îndeletnicirii noastre ce-i pare că-i nelegiuată, și ca atare o bârfește de zor, fie din dorința de a ne jefui, s-o ridica împotriva noastră, urlând în gura mare: „Javrele astea de italieni, pe care nici biserică nu-i rabdă sub acoperișul ei¹, nu mai au ce căuta între noi“. Și-o să dea buzna în casele noastre și te pomenești că ne mai și omoară după ce întâi o să ne prade bine de toată averea noastră. Oricum ar fi să fie, de moare-i vai de noi.

Ser Ciappelletto, după cum spuneam, zăcea într-o încăpere alăturată; și având auzul ascuțit, așa cum au bolnavii, auzi toate cele ce se spuneau despre dânsul. Drept aceea, chemându-i pe cei doi frați la sine, le zise astfel:

– N-aș vrea să vă îndoiiți în nici un chip de mine și nici vreo teamă să nutriți pentru avutul vostru. Am auzit câte vorbești adineauri și sunt și eu încredințat că așa s-ar întâmpla, de-ar fi să fie precum gândiți voi. Dar treaba nu stă așa, căci eu la viața mea atâtea i-am făcut lui Dumnezeu, încât de i-oi mai face una, acu în pragul morții, e tot un drac. De aceea, faceți ce-ți putea și aduceți-mi un călugăr cucernic și priceput în tainele bisericesti, cel mai cucernic și mai priceput pe care-l veți găsi – de-ar fi să se afle vreunul pe fața pământului – și-apoi lăsați pe mine, că eu voi ști să scot la capăt și socoteala mea și pe a voastră,

¹ Cei doi frați, fiind cămătari, erau excomunicați de Biserica Catolică.

într-aşa chip încât, de bună seamă, toate or să fie bine şi n-o s-aveţi de ce vă plânge.

Cei doi fraţi, deşi nu-şi puneau prea mari nădejdi în spusa lui ser Ciappelletto, se duseră totuşi la o mănăstire de călugări şi cerură să li se dea un monah cucernic şi priceput, care să-l spovedească pe un italian ce se afla bolnav la ei în casă. Şi mănăstirea le dădu un călugăr bătrân, om evlavios şi trăit în frica lui Dumnezeu, cu mare pricepere în ale Sfintei Scripturi, vrednic de toată cinstea şi cu osebite venerat şi îndrăgit de toţi dreptcredincioşii; iar cei doi fraţi îl duseră cu ei.

Călugărul, după ce intră în odăiţa unde zăcea ser Ciappelletto, i se aşeză alături şi prinse a-l îmbărbăta cu vorbe mângâioase, după care îl întrebă de câtă vreme nu se spovedise. Ser Ciappelletto, care nu cunoscuse în viaţa lui ce va să zică spovedania, răspunse:

– Eu sunt deprins, părinte, să mă spovedesc măcar o dată pe săptămână, dacă nu şi de două sau de trei ori. Acum însă, de când zac, nu m-am mai spovedit de opt zile încheiate, cu atâta chin m-a pedepsit pîrdalnica de boală.

Grăi atunci călugărul:

– Bine faci, fiule, şi aşijderea să urmezi şi de acu înainte. Pre câte văd, n-oi osteni prea mult punându-ţi întrebări şi dându-ţi ascultare, de vreme ce cu atâta sârg te ţii de spovedanie.

– Nu zi aşa, părinte, grăi ser Ciappelletto, că nu m-am spovedit nicicând destul de des, încât să nu râvnesc de fiecare dată să fac mărturisire de toată vina mea, de când mă ştiu pe lume şi până-n ceasul cela. De aceea dar mă rog de dumneata să mă întrebii cu multă amănunţime de toate, toate cele, ca şi cum niciodată nu m-aş fi spovedit; nu te uita că-s bolnav. Căci mi-i mai drag să-mi pun la caznă trupul decât să ştiu, cruţându-l, că săvârşeşte vreo faptă ce-ar duce la pierzanie sufletul meu, pe care Mântuitorul nostru plătitu-l-a cu sângele-i prea scump.

Cuvintele acestea plăcură sfântului călugăr, care află în ele temei de gânduri bune. Şi, după ce-l lăudă cu prisosinţă pe ser Ciappelletto pentru bunul său obicei, începu să-l întrebe de s-a dedat desfrâului cândva, păcătuiind cu vreo femeie. La care ser Ciappelletto, oftând din greu, îi zise:

– Părinte, dinspre partea asta mi-e şi ruşine parcă să-ţi spun adevărat, căci tare mult mă tem să nu cad în păcatul deşartei semetii.

La care preasfinţitul zise:

– Zi fără frică, fiule, căci adevăr spunând, nici întru spovedanie şi nici altminteri, nimeni n-a săvârşit păcat.

Şi Ciappelletto atunci:

– De-i precum zici, părinte, atunci îţi spun: neprihănit mă ţin la trup şi acuma, aşa cum am ieşit din pîntecele mamei.

– Binecuvântă-l, Doamne, că bine a mai făcut! grăi preacuviosul. Şi, astfel făcând, tu, fiule, eşti cu atât mai vrednic, cu cât nimeni nu te oprea să faci altminteri, aşa cum de pildă nu ni-e nouă îngăduit să facem, şi nici altor călugări ce-s juruiţi şi ei.

Îl întrebă pe urmă de nu care cumva îl supărase pe Cerescul Tată prin pofta lăcomiei. La care ser Ciappelletto, oftând şi-a doua oară, răspunse cum că da, şi nu numai o dată. Căci, zicea el, deşi postea cel puţin de trei ori pe săptămână cu pâine şi cu apă, în afară de posturile rânduite în păresimi şi pe care orice dreptcredincios le păzeşte cu sfinţenie, totuşi apa ceea o băuse cu aceeaşi poftă şi aceeaşi plăcută desfătare cu care şi beţivii se aghesmuiesc cu vin, mai cu seamă când se nimerea să ostenească de rugare multă sau de prea multă trudă la vreun pelerinaj. Apoi, într-alte rânduri, mai râvnise anume, zicea, şi la niscaiva sălăţele pregătite din buruieni, aşa cum fac femeile când se duc la ţară, iar alteori aflase în bucate mai multă desfătare decât credea că s-ar fi cuvenit să afle un credincios care păzeşte cu evlavie postul, aşa cum îl păzea el. La care vorbe, fratele îi zise:

– Fiule, fireşti sunt toate astea şi nu-s păcate grele, de aceea nu găsesc cu cale să-ţi apese cugetul mai mult decât s-ar cere. Oricui i se întâmplă, oricât de sfânt ar fi, să-i cadă bine bucatele, după un post mai îndelungat şi aşijderea şi apa după sfârşală multă.

– Ah, părinte, zise ser Ciappelletto, nu spune aşa doar ca să-mi mângâi sufletul; ştii bine doar că-mi dau eu singur seama că cele ce-s făcute întru slujirea Tatălui Ceresc se cade a fi făcute cu sufletul curat şi neîntinat de zgură sau rugină; oricine face altminteri alunecă în păcat.

Prea mulțumit de vorba lui, călugărul îi zise:

– Mă bucură nespuse aceste simțăminte și-mi place că întru ele ți-e cugetul curat. Ci ia să-mi spui acum, căzut-ai tu vreodată la patima zgârceniei, râvnind mai mult decât era cu drept sau stăpânind ce nu era al tău?

Ser Ciappelletto îi răspunse:

– Părinte, n-aș dori să cazi la bănuiele din pricină că mă aflu în casa acestor cămătari; eu n-am nimic cu ei; dimpotrivă, am tras aici cu gând să-i dojenesc, ba chiar să-i pedepsesc și să-i dezvăț de mârșava lor meserie, și cred că aș fi biruit dacă nu mă încerca Dumnezeu astfel. Pe mine, tata, căci se cuvine s-o știi și pe asta, când l-a ajuns sfârșitul, m-a încărcat de avuții; eu însă am dat de pomană o bună parte din ele, iar mai apoi, ca să mă țin în viață și ca să pot milostivi săracii, mi-am rostuit și eu niscaiva trebșoare negustorești, și întru ele mi-am dorit câștigul. Ce-am câștigat am împărțit de-a pururi pe din două: cu partea mea mi-am astâmpărat trebuințele trupești, iar cu cealaltă am miluit săracii. Și unde puneam eu mâna, pune și Domnul mila, astfel încât cu ajutorul Lui mi-a mers din plin câștigul.

– Bine-ai făcut, grăi călugărul; dar de mâniat, mâniatu-te-ai adesea?

– Oh, dinspre partea asta, făcu ser Ciappelletto, drept să-ți spun, m-am cam mâniat. Căci cine oare și-ar putea stăpâni mânia văzându-și semenii cum se desfată în rele din zori și până-n noapte, cum nu țin seamă de porunca și legile lui Dumnezeu și cum nici că le pasă de judecata lui? De câte ori n-aș fi dorit să știu că-s mort mai bine decât să-i văd pe tineri slujind deșertăciunii, să-i văd cum jură strâmb, cum umblă prin lăcașuri de pierzanie, cum nu pășesc cu anii în biserici și cum se îngheșuie a străbate mai grabnic căile lumești, decât cărarea cea dreaptă a lui Dumnezeu.

Călugărul grăi atunci:

– Fiule, mânia ta e dreaptă și eu, din partea mea, n-aș ști să-ți dau canon ca s-o plătești pre dânsa. Dar nu ți s-a întâmplat nicicând să te îndemne la omor ori la cuvinte grele sau alte borboate?

La care ser Ciappelletto răspunse:

– Vai de mine, părinte, cum poți spune chiar dumneata așa ceva, dumneata care ți-ai închinat viața Domnului? Dacă aș fi cugetat să fac una ca asta, socoti c-aș mai avea temei să cred că Domnul m-a răbdat atâta vreme pe pământ? De-alde astea doar tâlharii și cei mișei mai fac, iar eu, de văd vreunul, întotdeauna spun: Întoarce-i, Doamne, ochii către tine!

Călugărul îi zise atunci:

– Ia spune acuma, fiule, Domnul să te blagoslovească, făcut-ai tu cândva vreo mărturie strâmbă, vorbitu-i-ai de rău pe semenii, sau luat-ai tu vreodată cu sila dintr-al lor?

– De bună seamă i-am vorbit de rău, răspunse Ciappelletto, căci am avut pe vremuri un vecin ce pururi pe nedrept își tot bătea nevasta, și o dată l-am vorbit de rău cu rudele femeii, căci nu puteam răbda să văd cum o snopea de fiecare dată când se întorcea băut.

Grăi atunci călugărul:

– Ia spune acu: ziceai c-ai fost neguțător: ai înșelat pe cineva vreodată, așa cum fac adesea negustorii?

– Pre legea mea că da, răspunse Ciappelletto, dar nu știu cine a fost, atâta știu că o dată, primind eu niște bani pe o bucată de postav vândută unui om, i-am pus cu grijă într-o ladă, fără a mai sta să-i număr; și tocmai bine peste o lună, când dau să-i socotesc, aflu că sunt cu patru bani mai mult decât trebuia să fie, din care pricină, după ce i-am păstrat un an de zile încheiat ca să-i pot da înapoi la urmă, negăsind niciunde păgubașul, i-am împărțit săracilor.

– Asta-i nimica toată, îi zise cuviosul, și-ai făcut bine ce-ai făcut.

Pe lângă acestea toate, cucernicul monah îl mai întrebă și despre alte multe, iar dânsul îi răspunse la toate într-același chip. Și dorind călugărul să-i săvârșească iertarea de păcate, ser Ciappelletto mai sări cu una.

– Părinte, zise el, mai am pe suflet un păcat ce nu ți l-am spus încă.

Călugărul dori să afle care păcat anume, și Ciappelletto zise:

– Îmi amintesc, părinte, că într-o sâmbătă, după asfințitul soarelui, am pus sluga să-mi curețe prin casă și-am

dovedit prin fapta aceasta că nu cinstesc cum se cuvine sfânta zi de duminică.

– Nimica toată-i și asta, îl încredință călugărul.

– Ba nu zi așa, părinte, grăi ser Ciappelletto; duminica se cade a fi cinstită, fiindcă într-această zi Mântuitorul nostru a înviat din morți.

Călugărul îl întrebă din nou:

– Altceva ai mai făcut?

– Da, părinte, răspunse ser Ciappelletto. O dată, din nebăgare de seamă, m-am pomenit scuipând în casa Domnului.

Călugărul prinse a zâmbi și zise:

– Fiule, n-ai la ce să te amărăști pentru atâta lucru; și noi, cogeamitea călugări, și tot scuipăm aproape zilnic în biserică.

Iar Ciappelletto de colo:

– Rău faceți, cuvioase, căci nici un lucru nu se cade a fi ținut curat ca sfântul lăcaș în care i se aduce slavă Domnului Dumnezeu.

Și, după ce-i mai înșiră o droaie întreagă de nimicuri, la urmă prinse a ofta și-a plânge cu suspine, ca unul ce știa să se prefacă de minune când îi venea la îndemână. Cucernicul călugăr îl întrebă atunci:

– Fiule, ce-i cu tine?

Și Ciappelletto îi zise:

– O, vai și amar de capul meu, mai am încă un păcat pe care niciodată n-am cutezat să-l spun, căci prea mă chinuie rușinea: și ori de câte ori îmi amintesc de el, m-apucă plânsul, precum vezi, și sunt încredințat că-n veci n-oi dobândi iertare.

Atunci călugărul îi zise:

– Vezi-ți de treabă, fiule, ce tot vorbești acolo? De-ar fi să fie într-un singur om tot ce-i păcat pe lumea asta și ce va fi de-acum înainte, chiar și-atunci, de se căiește omul acela și se frământă atâta cât te frământă tu, Dumnezeu, în bunătatea și îndurarea lui, de bună seamă l-ar ierta, dacă se spovedește; de aceea nu te teme și spune-l fără frică.

Atunci ser Ciappelletto, fără să-și curme plânsul, îi zise:

– Vai, părinte, păcatul meu e greu din cale-afară și nu cutez a crede că îmi va fi iertat, de nu te îndupleci și domnia ta să pui o vorbă bună pentru mine.

– Mărturisește-l fără teamă, grăi preacuviosul, și eu îți dau făgăduință să mă închin pentru tine.

Ser Ciappelletto însă îi da înainte cu plânsul, fără să scoată o vorbă, iar celălalt îl zorea să zică. Și într-un târziu, după ce tot plângând îl perpeli pe frate îndelungată vreme într-o neștiință și nedumerire, slobozi un oftat din baierile inimii și zise:

– Părinte, de vreme ce-mi făgăduiești să te rogi pentru mine, am să-ți spun: află dar că mi-am blestemat o dată mama, pe vremea când eram micuț.

Și zicând astfel se puse iarăși pe bocit. Călugărul îi zise:

– Cum, fiule, ți se pare c-ai săvârșit un păcat chiar atât de greu? Doar oamenii cât e ziua de mare îl blestemă pe Dumnezeu, iar dânsul îi iartă bucuroș, de-și recunosc greșeala și se căiesc de ea, și tocmai tu să crezi că nu te va ierta? Nu plânge, ia-ți inima în dinți și fii încredințat că de l-ai fi implântat pe cruce chiar tu, cu mâna ta, cânta multă ce mi-o dovedești ți-ar câștiga de bună seamă iertarea lui.

La care ser Ciappelletto zise:

– Ah, părinte, cum spui una ca asta? Măicuța mea cea dragă, ce m-a purtat la sân și zi și noapte nouă luni de zile încheiate și m-a ținut în brațe de zeci și zeci de ori! Ah, rău am mai făcut c-am blestemat-o și prea e greu păcatul; de nu te închini la Domnul pentru mine, în veci de veci n-oi dobândi iertare.

Văzând călugărul că ser Ciappelletto nu mai are nimic de spus, îl dezlegă de păcate și-i dădu binecuvântarea sa, socotindu-l drept om cu sfântă și neprihănită viață, ca unul ce credea pe deplin adevărate toate câte îi fuseseră spuse. Și cine oare nu l-ar fi crezut, văzând că spune atare lucruri chiar pe patul morții? La urmă, după toate acestea, îi zise:

– Ser Ciappelletto, cu ajutorul lui Dumnezeu, în curând vei fi sănătos; dar dacă totuși, hai să zicem, s-ar întâmpla ca Domnul să cheme la sine sufletul tău cel fericit și pocăit de rele, ți-ar fi pe plac să ți se îngroape trupul în mănăstirea noastră?

La care ser Ciappelletto răspunse:

– Da, părinte, nici n-aș dori să-l știu în altă parte, acu dacă mi-ai făgăduit să te închini la Domnul pentru mine; și-apoi, eu totdeauna nutrit-am înclinare pentru așezarea voastră. De aceea te rog ca de îndată ce te întorci să te îngrijești să mi se aducă anafura din trupul Domnului nostru Isus Hristos, pe care zi de zi voi o sfințiți pe altar, căci, deși bine știu că nu sunt vrednic de împărtășanie, socot, cu îngăduința ta, să mă cuminec totuși și să primesc cea de pe urmă ungere cu mir; dacă am trăit în viață ca un păcătos, acu când am ajuns în ceasul morții, să-mi dau măcar sfârșitul creștinește.

Cucernicul călugăr se arătă voios de atare vorbe înțelepte și-i spuse că se va îngriji să-i fie adusă anafura la pat fără zăbavă, și așa se și întâmplă.

Între acestea, cei doi frați, temându-se ca nu cumva ser Ciappelletto să-i înșele, se așezară lângă un perete ce despărțea odaia lui de o altă încăpere și, trăgând cu urechea, auziră și pricepură fără greutate toate câte i le spunea ser Ciappelletto călugărului, iar pe alocuri, auzind ce păcate mărturisise că făcuse, îi umfla așa de tare răsul, încât stau gata-gata să pufnească și din când în când își ziceau între ei: „Ce fel de om mai e și ăsta pe care nici bătrânețea, nici boala, nici frica de moartea pe care o vede cu ochii, nici teama de Dumnezeu la a cărui judecată va fi silit curând să se înfățișeze nu pot să-l scoată din nemernicia lui, nici să-l îndemne a muri altminteră de cum a viețuit pe lume?“ Totuși, văzând că până la urmă omul făcuse ce făcuse și dobândise încredințarea că trupul lui va fi îngropat în biserică, nu-și mai bătură capul degeaba.

Nu după multă vreme ser Ciappelletto se cuminecă și, înrăutățindu-i-se starea, primi și miruirea de pe urmă. Iar după asfințit, în chiar aceeași zi în care cu smerenie și sârg se spovedise, se petrecu din viața asta. Din care pricină cei doi frați, rânduindu-i din banii lui cinstită îngropăciune și trimițând vorbă călugărilor să vină pe înserate să-i stea de priveghi după obicei și-n zori să-i ducă trupul, se îngrijiră cu temei de toate cele trebuincioase.

Cucernicul călugăr care-i primise spovedania, auzind că-și dăduse sufletul, căzu la învoială cu starețul și, punând să tragă

clopotele pentru adunarea obștiei călugărești, arătă celor de față că ser Ciappelletto fusese un sfânt adevărat, după câte pricepuse el din spovedania lui. Și, în nădejdea că Dumnezeu avea să înfăptuiască prin mijlocirea lui o seamă de minuni, îi sfătui să-i preacinstească trupul cu sârg și multă închinăciune. La care lucru, starețul cu frații dimpreună, încrezători, sărmanii, pe dată se învoiră. Și pe înserate, pornind cu toții la locul unde zăcea trupul lui ser Ciappelletto, îi rânduiri cu alai priveghiul; iar către ziuă, înveșmântați în anterie albe și odăjdii, cu cărțile în mână și crucile înainte, porniră toți cântând ca să-i ducă trupul, pe care apoi cu mult alai îl purtară până la biserică, mai tot norodul din oraș, cu mic, cu mare, îngroșând convoiul ce călca îmbulzindu-se pe urma lor. După ce mortul fu așezat în biserică, cuviosul călugăr care-l spovedise se urcă în amvon și începu să predice uluitoare pilde despre trăirea sa, de posturile sale, de trupul lui neprihănit, de curățenia-i sufletească, despre sfințenia lui și viața-i simplă și curată; și printre alte lucruri le povesti și fapta pe care ser Ciappelletto i-o mărturisise cu lacrimile în ochi, socotind-o drept cel mai greu păcat din toată viața lui, și le arătă și cât de mult se străduise el să-i vâre în cap că Dumnezeu avea să-l ierte pentru dânsa. Și aflând prilej din asta spre a dojeni norodul, grăi: „Iar voi, afurisiților, pentru te miri ce fir de pai care v-aține calea îl blestemați pe Dumnezeu, pe Maica Preacurată și tot soborul sfinților din rai“. Apoi, pe lângă toate acestea, mai povesti și altele o seamă despre traiul drept și preacurat al celui răposat. Și-n scurtă vreme, prin atare vorbe crezute pe de-a întregul de mulțime, stârni în cei de față atâta zel cucernic și dragoste pentru mort, încât la isprăvirea slujbei dădură buzna toți ca să-i sărute mâinile și picioarele; iară veșmintele de pe dânsul i le făcură zdrențe toate, gândind că-i fericit acela ce izbutea să-și rupă o bucățică pentru sine. Toată ziua, până-n asfințit, călugării fură siliți să-l lase în biserică pentru ca întreg norodul să-l poată vedea. Apoi, pe înnoptate, fu îngropat cu cinste într-un coșciug de marmură, în capelă, și încă dintr-a doua zi norodul începu să-i pună lumânări, să i se închine ca la sfinți, să-i facă juruințe și să-i anine în preajmă chipuri cioplite în piatră, așa precum cerea făgăduința dată.